

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
INAPOIAZĂ.

Unitatea

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei

Pe 6 luni . . . 20 Lei

Pe 3 luni . . . 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.

La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Alte documente.

(=) De astădată nu e vorba de ministerul cultelor, ci de *chestia școlilor noastre confesionale* și prin urmare de acte și documente, cari privesc ministerul instrucției, respective secretariatul lui general dela Cluj și alte organe subalterne.

Se știe, că biserica noastră a hotărât — în cel mai deplin acord cu biserica românească a Sibiului —, că nu este aplicată să renunțe la școlile sale. De altă parte se știe, că o statificare forțată a acestor școli nu se poate face prin o simplă hotărâre a unui consiliu de ministri, ci numai prin lege votată de parlament. Dar nebunia statificării cu orice preț a școlilor confesionale nu poate aștepta, se vede, până se va ajunge la un eventual acord între factorii chemați și răspunzători ai bisericii și ai statului, și nici chiar până când parlamentul ar veni cu o lege a statificării forțate și de aceea s'a dat lozinca unei *statificări prin tangentă*. Procedura ce se urmează în scopul acesta, pe care vom căuta s'o punem în adevărata ei lumină pe temeiul câtorva documente, este o procedură lipsită de orice respect față de autoritățile noastre bisericești — a căror prestigiu poate că totuși nu este toemai vremea să fie coborât în fața mulțimii —, care intronând în această materie o anarhie desăvârșită, este în aceeași vreme și un adevărat păcat împotriva marilor interese ale țării.

Lozinca acestei „statificări prin tangentă” s'a dat, într'o formă binișor deghizată, prin ordinul Nr. 33,567/920 adresat din partea secretariatului din Cluj „*către revisorii școlari relativ la înființarea de școli primare unde e nevoie*”. În acest ordin, publicat în Nr. 3. (15 August) c. al „Buletinului Oficial” dela Cluj, revisorii școlari se îndatorează „*să deschidă școli în toate localitățile, cari deși au școli primare confesionale..., însă acestea nu funcționează, respectiv nu pot primi toți copiii obligați a cerceta școala de toate zilele*”. În acest scop li-se pune la dispoziție intervenția autorităților administrative, cari, fiind desigur avizate și ele prin ordine, ce nu au văzut lumina tiparului, au „*să rechiziționeze și să pună la dispoziția școlii primare de stat în curs de organizare*” toate localurile școlilor confesionale, cari nu funcționează, împreună cu întreg aranjamentul acestora.

Ordinul acesta, la aparență destul de inofensiv și care își dă aere că nu urmărește altceva decât „*să pună capăt stării insuportabile, în care se găsește în multe părți învățământul primar românesc*”, a intenționat de fapt și a provocat în realitate o acțiune din cele mai detestabile, de pe urmele căreia sunt pline acum arhivele eparhiilor noastre de acte, cari ne invederează în toată golătaea ei opera de sugrumare fără șoimot a școlilor noastre confesionale.

Un „*comunicat oficial*” al Asociației învățătorilor din Ardeal publicat în Nr. 15 (Octomvrie) din revista „*Învățătorul*”, care relatează o convorbire avută cu secretarul general al instrucției dela Cluj, amintește între altele, că li-s'a dat asigurarea deplină, că statul nu va ceda nimic din punctul său de vedere de-a avea o singură instrucție: instrucția de stat. „*Statificarea, continuă acest comunicat — făcând o foarte transparentă aluzie la procedura inaugurată —, nu întâmpină deci nici o desaprobară din partea organelor de stat și ea atârână (!) de istețimea fiecărui învățător (se înțelege confesional!) de-a ajunge cu o oră mai degrabă la drepturile (?) sale, drepturi cari îl așteaptă și i-se pun în vedere din partea statului*”.

Și pentru ca această „istețime” a fiecărui învățător confesional să fie mai bine trezită, o circulară, pe care nu vom s'o calificăm, a aceleiași „Asociații”, dată cu 1 Noemvrie c. și publicată în toate ziarele din Cluj, îndrumă pe prezidenții subsecțiilor Asociației să intervină „*pe lângă fiecare învățător confesional, că intrucât (!) poporul din comuna respectivă dorește statificarea școlii lui (!?) să se drezeze un proces verbal despre aceasta, care să fie trimis, anexat unui memoriu cu conținutul nevoilor locale, centralei secției*”.

Indemnurile acestea de agitare a poporului dela sate împotriva școlilor confesionale, bine cunoscute și dintr'un alt document publicat în aceste coloane, intră însă foarte bine și pe deantregul în *intențiile* secretariatului dela Cluj, care poate ajunge prin ele destul de ușor la situația dorită, *ca școala confesională să nu mai funcționeze*. Amețiți de făgăduielile atât de păgubitoare ale învățătorului și mai cu seamă ale dlor revisori, că adevărat pe viitor nu vor trebui să mai jertfească un singur ban pentru școală, oamenii se lasă ușor amăgiți și, iată, că uneltitorii au descopciat orice rezistență din partea aceasta. Pentruca însă, să se poată spune, că școala nu funcționează mai trebuie ceva: *să nu aibă învățător*. Și atunci învățătorul confesional demisionează, având — în cele mai multe cazuri — decretul de numire la stat în buzunar, și iată că școala confesională, lipsită de învățător, nu mai funcționează. Toți copiii se înscriu atunci în registrele școlii de stat impuse prin ordinul secretariatului general și astfel se crează situația *școlii de stat cu învățător și elevi, dar fără local și fără recvizite* — față în față cu școala confesională, care le are pe toate acestea, dar care nu mai are nici învățător nici elevi. Pentru astfel de cazuri ordinul draconic al dlui Prie prevede *rechiziționarea imediată (ca nu cumva să se numească de undeva un nou învățător!)* a localului și a întregului aranjament. Aici intră apoi în funcțiune organele administrative și, după ce în câteva zile se drezează procesele

verbale de rechiziționare forțată, într'o bună dimineață, pe frontispiciul școlii confesionale de ieri se poate citi cu litere mari: *Școala primară de stat...*

S'ar părea, că este o poveste, dar în realitate este povestea adevărată și atât de revoltătoare a unor proceduri incalificabile, cari s'au repetat și se repetă mereu pe satele noastre. Și pentru a face o dovadă a acestor afirmări, luăm, la întâmplare, din vravul hârtiilor, cari zac în arhivele bisericilor noastre — pentru a servi ca documente la protestele (neascultate!) adresate forurilor mai înalte —, *hotărârea primpreturei plasei Cincul-mare în cauza școlii noastre din Toarcla*.

„Comisiunea de rechiziționare — spune acest document cu Nr. 1749/921 — constituită în urma ordinului dlui prefect Nr. 1685/921 în baza Regulamentului pentru locuințe art. I. p. 2 lit. a) mai departe art. II. p. 6. *declară de rechiziționat edificiul de școală al bisericii gr.-catolice pe seama școlii primare de stat din comuna Toarcla și stabilește totodată ca chirie anuală pentru acest edificiu, împreună cu toate rechizitele și mobilierul aparținător, suma de lei 250*. Această hotărâre se poate recura în termen de 5 zile (!) la d. ministru de interne prin d. prefect al județului Târnava-mare”. Urmează *motivarea* în sensul celor de mai sus și semnăturile membrilor comisiunii. Și pentru ca să fim compleți, lăsăm să urmeze și următoarele șire ale *primăriei din Toarcla* (dtto 23/XI 921) *cătră comitetul bis. gr. cat. din Loco*: „Pe baza ordinului dlui prefect Nr. 1684/921 Vă invităm ca să binevoiti a veni la școală la 3° p. m. pentru a ne preda localul, mobilierul și recvizitele pentru școala primară de stat, *căci la caz contrar vom purcede la rechiziționarea forțată, chiar și în absența D-Voastră!* I. Gherghel m. p. primar, N. Fleșariu m. p. secretar cercual”.

Așa se purcede într'o chestie atât de importantă și în aceeași vreme atât de delicată cum este chestia școlilor confesionale! Și asta într'o vreme, când cele mai înalte corporații ale ambelor noastre biserici române și-au arătat, în repetite rânduri, voința *nestămutată* de a păstra aceste instituții de cultură și moralitate, ca tot atâtea garanții ale unui mai frumos viitor al neamului nostru! Procedura aceasta este o gravă insultă adusă acestor biserici, cari au contribuit la păstrarea sufletului românesc pe aceste plaiuri mai mult decât orice alt factor, fiind într'o vreme chiar singurele cetățui ale conștiinței românești. Și dacă ele pot fi insultate în forma aceasta, înseamnă că în această țară nu mai e nimic stânt și atunci dorim să se știe, că nu „*școala primară de stat*” va putea s'o salveze din mâna peirii!

Salvarea ei va veni tot prin biserică!

Aliter in theoria, aliter in praxi. De o vreme încoace ni-s'au dat din toate părțile, dar mai ales dela ministerul cultelor, asigurări în toată forma, că biserica noastră unită va fi socotită întru toate la fel cu biserica ortodoxă română. Cunoaștem apoi măsurile luate pentru asigurarea acestei parități în ce privește serbările naționale, așa că am putea spune, că în teorie situația bisericii noastre începe să fie aranjată amăsurat principiilor fixate în pactul nostru fundamental dela Alba-Iulia.

Dar aliter in praxi! Practica pare-că nu vrea nici-cum să înțeleagă, că biserica noastră chiar de loc nu este mulțumită cu teorii, ci dorește să vadă trecute aceste asigurări în realitatea vieții de toate zilele. Numai așa ne putem explica, cum dela Lugoj, care este reședința unui episcop român unit, s'a putut face **inaugurarea unui orfelinat** („Principesa Ileana”) cu ignorarea deplină a episcopului nostru de acolo, invitându-se pentru săvârșirea actului de inaugurare bisericească episcopul ortodox din Casanșeș, cu o întregă suită de preoți asistenți.

Chestiunea este din cele mai grave și nu avem destule cuvinte să reprobăm acest procedeu cu toată tăria. Biserica noastră pretinde o dreaptă considerare a prestigiului său și dacă nu dorește să se impună nicăiri cu știrbirea drepturilor nici unei alte confesiuni, nu înțelege în schimb să cedeze nimănui din drepturile sale nici cât e negru sub unghie. Cazul recent dela Lugoj constituie însă o gravă încălcare a unui atare drept, la care nu înțelegem cum sau putut preta persoane ca prințesa Olga Sturdza, prezidenta generală a ocrotirii orfanilor, și chiar episcopul Caranșeșului, pâr. Bădescu. De aceea suntem siguri, că factorii competenți ai bisericii noastre, și în primul rând însuși episcopul preterat și insultat P. Sfinția Sa pâr. Valeriu, vor ști să facă de nou la locurile cu cădere pașii de lipsă, pentru ca să se pună odată capăt cu desăvârșire la astfel de acte nesocotite.

Spre un sinod ecumenic al bisericilor ortodoxe. Nu mai e glumă! Dacă nu se întâmplă ceva extraordinar, Bucureștii vor vedea, așa se spune, mișcarea unui „sinod ecumenic” al bisericilor ortodoxe. Un profesor trimis de sf. Sinod al României a colindat toate centrele acestor biserici și e vorba că „marele” sinod va avea „170 trimiși ai bisericilor ortodoxe, între cari 10 (!) din Rusia”. Mitropolitul primat dă interviewuri în cauză, iar ministrul cultelor pregătește deja mesagiul regal, cu care se va inaugura acest săbor a toată lumea, în care fără îndoială că dânsul va rosti cuvântul de deschidere. Dela ultimul sinod (cel din Nicea dela 787!) s'au ivit — așa spune interviewul — „o mulțime de chestiuni de interes comun”, cum este chestiunea calendarului (!), a recăsătoririi preoților (aceasta mai ales!) și a unor slujbe prea lungi cari trebuiesc scurtate. Vor mai fi ele și altele, dar acestea par a fi mai importante și ce e mai însemnat, ele nu mai suferă acum amânare, ci „reclamă o urgentă rezoluție”. Lucrul acesta nu se poate face însă decât în cadrele unui mare săbor ecumenic, „pentru că, așa se spune, dacă aceste probleme ar fi rezolvite de fiecare biserică în mod independent, s'ar putea știrbi unitatea credinței (!?) ortodoxe, ceea ce nu poate fi în interesul creștinismului de pretotindeni”.

Este însă și o mică dificultate: sinodul acesta trebuie pregătit și altfel decât prin vorbiri de deschidere și invitarea delegaților și aceasta trebuie să se facă printr'un „congres comun al celor mai distinși teologi ai bisericilor ortodoxe”. Nu de alta, dar „fără aceste lucrări pregătitoare lucrările sinodului ecumenic ar dura prea mult” și se vede, că în aceste timpuri de criză financiară statul nu prea își poate permite luxul acesta!

Chestiunea stă însă puțin altfel. Teologii aceștia trebuie să convină, înainte de toate, asupra **nouei teorii a unui sinod ecumenic**. E vorba doar de-a aduna în sinod pe toți episcopii alor nu mai puțin decât 15 biserici naționale și autocefale și atunci înainte de-a se vedea cari sunt chestiunile de discutat, va trebui să se

aranjeze chestiunea convocării și a prezidării acestei adunări, și desigur, nu în ultimul loc, **chestiunea limbei, în care vor decurge debaterile** acestui prim sinod ecumenic al bisericii lui Fotie și Cerularie, care vreme de 1000 de ani și mai bine nu a fost în stare să țină un singur sinod de această natură! Or, chestiunile acestea și altele de acest fel, constituie greutatea atât de mari, încât sunt foarte mulți chiar dintre ortodoksi, cari nu au destule cuvinte să stăporească focul și însuflețirea celor ce par a fi mai scurt văzători în punctul acesta.

Încât ne privește pe noi, suntem siguri, că săborul acesta nu se va face curând, și văzând greutatea ce întâmpină unificarea celor 4 biserici ortodoxe ale aceluiaș neam, am putea paria, că el nu se va face nici când. La tot cazul însă nu prof. Dumitrescu și nu actualul mitropolit-primat al României vor fi aceia cari vor putea să adune la sfat pe toți arhierii celor peste 100 milioane de creștini ortodoksi. Oricum ar fi însă, agitația ce s'a pornit în jurul ideii unui sinod ecumenic dovedește, că religia și biserica, împreună cu întreg complexul de probleme legate de ele, nu pot fi prinse în cadrele strâmte ale unei națiuni ori țări, ci numai în cadrele largi ale unei biserici internaționale, cum este biserica română. De aceea vom urmări cu toată atențiunea această interesantă mișcare.

Un prefect provocător. Așa se numește cu multă dreptate în ziarul „Albina” prefectul unui județ din Ardeal, care cu prilejul unui banchet, „nu a găsit la adresa bisericii române unite decât cuvinte insultătoare”. Este o veche cunoștință de a noastră, d. Varlam dela Făgărașul protopopului Borzea, care în activitatea sa de prefect s'a mai ilustrat o singură dată — tot în legătură cu biserica noastră, când la o recepție oficială a suprimat cuvântul vicarului nostru de acolo pe motiv că face confesionalism, când în realitate nu făcea decât cerca să arete, că biserica aceasta este cel puțin tot atât de românească — ca și cea ortodoxă, în numele careia era insultată din partea reprezentantului ei.

□ □ Foiața „Unirii”. □ □

Frământările irlandeze.

Situația actuală. — Nici o concesiune Angliei. — Suspendarea ostilităților. — Nemulțumirea unioniștilor din Ulster.

Chestiunea Irlandei nu este încă rezolvată. Această afacere absoarbe toată atențiunea publicului englez. Ea este atât de importantă, încât d. Lloyd George nu știe încă dacă va pleca la Washington. Spunând aceasta, „*Journal de Genève*” încearcă să stabilească cursul evenimentelor din Irlanda.

Oamenii cari se înapoiază de acolo sunt izbiți de o schimbare uimitoare. Acum câteva luni ocupațiunea militară era riguroasă. Oamenii și femeile luau la câmp, dar nu apărea nici o manifestare a vieții publice. Insula era condamnată la liniște de un jug apăsător. Dar Celtii și-au regăsit acum toate capacitățile lor de convorbire, de veselie și de sgomot. Își spun sentimentele cu voce tare și mulțimile se adună spre seară, manifestând pe străzile satelor și orașelor. E un popor, care lasă impresia că face tot ce vrea. Ziarele engleze nu fac decât să confirme aceste fapte. Ele spun, că parlamentul irlandez pare o adunare suverană și discută tot atât de grav ca și parlamentul din Westminster. Guvernul revoluționar lucrează cu independență. El dă ordine cari sunt ascultate, supraveghează, administrează și

încheie împrumuturi în străinătate. Tribunalele sinn-feiniste funcționează regulat în cea mai mare parte a insulei și chiar în Ulster. Poliția engleză împiedecă adesea atacurile unioniștilor. Milițiile republicane se exercită și se perfecționează sub privirea binevoitoare a soldaților coroanei.

Afară de toate aceste șefii naționaliști n'au făcut până acum nici o concesiune Angliei. Delegații parlamentului irlandez au venit la conferința dela Londra ca reprezentanți ai unei țări independente, fie că d. Lloyd George a admis sau nu aceasta. Ei au avut grije să-și arboreze la ușa casei drapelul republican verde, alb și galben. Pentru a distruge ultimele echi-vocuri, d. De Valera a trimis papei o telegramă, în care afirma că Irlanda este acum, prin voința locuitorilor săi, o țară cu totul liberă, și dacă se izbește încă de dificultăți, acestea nu sunt datorite decât Marei Britanii, care se îndărătnicește să nu recunoască un fapt împlinit.

E curios cum d. Lloyd George, care se arăta câte odată autoritar și nervos, suportă aceste provocări cu o răbdare îngerească. Aceasta ar însemna, că se găsește într'un impas. De fapt primul ministru, căruia nu putea să-i fie necunoscut punctul de vedere al adversarilor săi, nu trebuia să angajeze convorbiri decât dacă era decis să meargă până la concesiuni extreme.

Suspendarea ostilităților a fost prielnică sinn-feiniștilor. Ea a creat o stare de fapt, care tinde să se transforme într'o stare de

drept. Dacă d. Lloyd George ar voi să zvârle acum în luptă Anglia, el n'ar mai dispune decât de soldați descurajați de defectiunea șefului și cari s'ar istovi să distrugă un bloc pe care l-a lăsat să se constituie.

D. Lloyd George se agață acum de speranțele unui acord, cu o răbdare neobosită. Dar partidul adversar îi îngreuiază încercările. Zilele trecute sinn-feiniștii își făceau pe față pregătirile de plecare. Ei n'au revenit la sentimente mai bune decât după o întrevvedere cu primul ministru.

Presa liberală susține guvernul. Astfel ziarul „Observer”, care altădată denunța cu indignare crimele sinn-feiniștilor, semnaleză astăzi ca pe o eroare regretabilă scrisoarea prin care generalul Smuts soma pe șefii naționaliști să primească condițiunile propuse și să respecte frontierele Ulsterului. Ziarul îndeamnă acum pe guvernantații din Belfast să înceapă convorbirea cu cei din Dublin și să dea dovadă de un spirit larg de sacrificiu. Ziarul mai adaogă, că unitatea Irlandei va fi acordată sinn-feiniștilor în schimbul credinței către rege.

Unioniștii însă, de altă parte, dau semne de nemulțumire. Ei nu pot uita, că partidul lor are misiunea să apere unitatea imperiului, și se tem ca d. Lloyd George să nu facă noi concesiuni. Astfel patruzeci de deputați conservatori au depus la Cameră o moțiune contra atitudinii guvernului în afacerea irlandeză. D. Lloyd George, spre a evita o fortificare a opoziției, a provocat imediat discuțiunea și după

Ei bine, acest prefect s'a ilustrat din nou. La banchetul dat în onoarea mitropolitului dela Sibiu cu ocaziunea unei vizitații canonice, d. Varlam a insultat biserica noastră într'un chip atât de ordinar, încât însuși mitropolitul, care, dupăcum știm, nu este un prieten al acestei biserici, a trebuit să pună capăt situației create de d. prefect, ridicând masa înainte de a se fi terminat menu-ul gătit.

Lecția aceasta primită dintr'un loc de unde se vede că mai curând aștepta o îmbărbătare, l-a speriat pe d. prefect. Temându-se se vede de urmările bravurei sale, a căutat să o suprime din lume, cenzurând în persoană (ce nobilă ocupațiune!) organul local „Glasul Oltului“, și ștergând din raportul făcut partea referitoare la acest incident cu motivarea: *minciună!* Dar nouă nu ne ajunge această pocăință vremelnică, ci dorim ca d. prefect să se însănătoșeze de-a binele și fiindcă nu putem crede că patronii cari l-au pus acolo, vor înțelege, că trebuie să-l scoată din Făgăraș, propunem să fie fotografiat și scriind sub fotografie „un mâncător de uniți“ să fie trimis... la Liga națiunilor.

— D. Varlam ar ajunge astfel, cu o zi mai curând, la gloria la care râvnește, iar Liga ar putea inaugura un muzeu pentru „*Antropofagii balcanici*“. Că apoi apusenii civilizați vor găsi, că acestui muzeu i-se potrivește mai curând numele de: „Menagerie“, n'are a face... Chipul dlui Varlam se va simți bine acolo!

Spicuri.

Dintr'un foarte interesant articol publicat în Nr. 1 (Octombrie) 1921 al revistei oficiale a Sf. Sinod, „Biserica Ortodoxă Română“, semnat de episcopul Vartolomeiu, în care se face între altele constatarea că „în Anglia și în America... catolicismul face cuceriri mari și aproape zilnice în masele protestante din acele țări“, reținem următorul pasaj, care grăiește dela sine mai elocvent decât orice comentariu pe care am putea să-i adăugăm.

Iată ce ne spune p. episcop Vartolomeiu al Râmnicului Noului Severin, directorul revistei, despre stările actuale din biserica ortodoxă română:

cum prevedea, Camera a respins moțiunea cu o majoritate de 439 voci contra 43. Parlamentul însuși a simțit, că o ruptură ar aduce dificultăți noi și redutabile.

Așa dar d. Lloyd George are libertatea de a continua discuțiunea. Sian-feiniștii cer anexiunea celor șase comitate dela Nord. Ei vorbesc de asemeni de un plebiscit, care ar reduce domeniul protestant.

Nu se știe dacă guvernul va admite aceste condițiuni. În orice caz chestiunea va fi greu de rezolvată. Descendenții vechilor presbiterieni scoțieni din Ulster refuză orice raport cu Irlanda catolică. În 1914 ei au dovedit, că sunt gata să se apere. Dacă își vor reînoi gestul, Anglia nu va putea tocmai ea să meargă împotriva lor.

Astfel stau lucrurile.

Comentând aceste evenimente, „Journal de Genève“ spune, că Elveția, ca republică, nu poate decât să se bucure văzând, că imperiul britanic e gata să recunoască independența unei țări ce vrea să fie liberă. Totuși, conchide „Journal de Genève“, e surprinzător cum Anglia, care se credea, că nu va trece peste condițiunile ce propusese, poate să admită ca guvernul d-lui Lloyd George prin mijlocirea unei formule inofensive de credință către rege, să fie dispus să facă toate concesiunile Irlandei.

La noi în România ortodoxă, unde acțiunea laicismului este în plinul ei aproape de un secol, astfel de încercări de reacționare creștină nici nu s'au putut concepe, pentru că, lipsit de cultura trebuitoare și mai ales lipsit de orice organizare profesională, clerul nostru nu a fost în stare până azi, în vechiul nostru regat mai ales, nici să-și asocieze poporul pentru astfel de reacționări, nici să le determine prin el însuși. Dimpotrivă, lipsit de veacuri de orice coeziune proprie acțiunilor comune, și în neputință de a-și fi făcut din vreme o vedere netedă și clară asupra valorii culturale și sociale a creștinismului, clerul ortodox al României și-a restrâns atât misiunea sa, cât și acțiunea creștinismului, numai la *ritualism*, ca în fazele primitive ale oricărei vieți religioase; iar sub raportul cultural și social s'a lăsat influențat de intelectualismul laic al societății noastre civile, care l-a copleșit de toate părțile; și cu timpul, a ajuns în bună parte să se vadă *acaparare* chiar de acel laicism sectar și amoral, care se lucrează și se vântură prin cluburile noastre politice.

E drept, că în timpul din urmă au început să se producă și la noi reacționări creștine; dar în afară de Societatea „Femeilor ortodoxe române“, care s'ar putea număra printre aceste reacționări și care se ocupă mai mult de latura educativă a copiilor noastre, celelalte reacționări în curs de afirmare, nu s'au produs din nenorocire la noi, decât sub formele violente ale ereziilor creștine, plămădite în medii străine și venite la noi de peste hotare, adică sub forme atât de păgubitoare (?) și de primejdioase (?) pentru unitatea sufletească a neamului nostru.

Cât despre biserica noastră ortodoxă oficială, ea înțelege să-și continue, sub raportul acestor cerințe și obligațiuni, vechile *menajeri personale* ale clericilor, cari o compun, menajeri, care ne permit la fiecare în parte să trăim ce e drept cu foarte puține câștiguri și materiale și morale, dar să trăim totuși *scutiți*, în schimb, de prea multe griji și de marile neplăceri, pe care le-am gusta în cazul readucerii în creștinismul nostru românesc a *freștilor* lui preocupări și acțiuni de ordin social și cultural. Preotul nostru ortodox în afară de *costum* și de *ceaslov*, s'a vărsat fără nici o împotrivire pentru rest, aproape în întregime în masa laicizată și laicizantă a enoriașilor săi, după metodele căreia el își trăiește viața și în casa lui și în sufletul lui; și orice încercare de a se readăpta la rolul lui evanghelic de „*lumină a lumii și de sare a pământului*“, deocamdată și în anumite cazuri mai mult îl înspăimântă și îl umple de mânie împotriva celor care vor să-l readaptez la acest rol, decât să-l entusiasmeze. Din cauza acestei indiferențe și inerti, prestigiul nostru preotesc scade din zi în zi, *ca și prestigiul tuturor luptătorilor învinși și resemnați în învingerea lor*; iar laicismul străbate tot mai adânc și tot mai larg ținutul atât de creștinesc odinioară, al sufletelor și al rânduelilor noastre sociale.

Revistă bisericească.

Cu bucurie aflăm, că după un studiu amănunțit al chestiunii, și după o orientare asupra părerilor cari stăpânesc în cauză în eparhiile sufragane, comitetul emis de sinodul arhidiecezan pentru *înființarea unei societăți de editură*, va intra cât mai curând în acțiune, în nădejdea, că glasul ei de chemare la o întreprindere atât de vitală pentru biserica noastră nu va fi glasul celui ce strigă în pustie.

Pentru *sinodul protopopesesc din Teaca* dela 22 Noembrie s'au pus la ordinea zilei o întreagă serie de chestiuni foarte importante, dintre cari remarcăm cu deosebită bucurie „*sprijinirea presei unite*“. Chestiunea aceasta ar trebui să se discute mereu și în toate sinoadele noastre protopopești, fiindcă orice am realiza, chiar și prin instituții, dacă nu vom avea o presă, care să ni-le poată apăra, se poate spune că n'am făcut nimica.

O preafrumoasă pildă de dragoste pentru credință și biserică, ne-au dat, în timpul din urmă, *credincioșii parohiei noastre din Pișcari* (eparhia de Oradea-mare. Din contribuiri benevole au adunat o sumă de aproape 150,000 lei, din care au renovat radical biserica și turnul, au pictat interiorul bisericii, au cumpărat clopotele necesare și vor pune în bună stare și școala cu doi învățători, împreună cu casele parohiale. Și dacă ne gândim, că toate acestea sunt jertfa alor abia 1200 de suflete, nu putem să felicităm de ajuns pe vrednicul păstor al comunei (p. Iosif Mihalca), care a știut să producă atari rezultate.

Sub conducerea dlui Leontin Ghergariu, candidat de profesor, studenții dela universitatea din Cluj au format *un cor bisericesc*, care a cântat Dumineca trecută în biserica noastră de acolo minunata „liturghie alui Worobckievici“, promovând astfel într'un chip deosebit pietatea sutelor de credincioși, cari au auzit de această inițiativă vrednică de toată lauda. Din partea noastră felicităm din inimă pe neobositul conducător și pe cei ce-l ajută să preamărească pe Domnul.

Dela Oradea-mare ni-se scrie: „*Preotul neunit din eparhia Aradului Romul Rațiu*, absolvent acum 21 de ani al liceului din Blaj, care de pe atunci a rămas atras de frumusețea ritului nostru, cum numai în Blaj se poate vedea, a primit apoi în sufletul său, picătura de picătură, și *adevărul credinței Blajului*, trecând la biserica noastră. După profesiunea solemnă a credinței romane, p. Rațiu a fost primit în clerul eparhiei noastre, fiind numit de adm. parohial în Buteni“.

Sf. Sinod al bisericii ortodoxe s'a pus cu zor pe lucru pentru a cădea în sfârșit de acord asupra mult discutatei chestiuni a unificării bisericești. D. ministru al cultelor supraveghează de aproape aceste lucrări, căutând să aplaneze cu autoritatea statului punctele de neînțelegere, cari mai există între concepția șaguniană a Ardelenilor, fixată de nou în ultimul congres bisericesc dela Sibiu și între părerile stăpânitoare în vechiul regat. Le-a pus în vedere, că pe 25 Noembrie va convoca de nou constituanta bisericească, în care neapărat dorește să se termine odată această chestiune. Se va vedea acum, dacă aceste presiuni vor putea ori nu să ducă la rezultatul dorit, într'o vreme, când — după informațiile autentice ce deținem — Ardelenii tocmai de aceea se războiesc împotriva concepției din vechiul regat, pentru a face pe viitor iluzorii orice afari ingerințe ale statului în chestiunile de autonomie ale bisericii.

Sub pretext de boală, dar în realitate pentru motive pe cari ministerul și sf. Sinod a căutat să le ascundă, *episcopul ortodox al Dunării de jos*, Nifon dela Galați, a trebuit să-și prezinte dimisia. Ziarul „Izbândă“ o spune însă pe față, că demisia s'a produs nu pentru ranele primite la Senat și spune că „*reluarea unor uneltiri, cari i-au dăunat atât de mult prestigiul în trecut*“, ar putea să-i facă bisericii de azi foarte mult rău.

Congresul regnicolar al bisericii luterane din Sibiu a hotărît susținerea cu orice preț a școlilor sale. Acest punct de vedere nu va fi abandonat nici în cazul, că guvernul ar suprima întreaga subvenția dată până acum pentru scopuri bisericesti-școlare, fiindcă speră să poată avea în acest caz, resursele necesare din altă parte. De altfel, episcopul Teutsch nu a făcut nici un secret din această chestiune, spunând pe față, că și până acum a trebuit să recurgă la ajutor din afară, fixând taxative sumele primite de la diferite societăți germane și protestante din străinătate.

Aproape simultan cu hotărârile luate în chestia școlilor confesionale din partea congresului bisericesc din Sibiu, s'au luat la Cluj din partea **comitetului central al bisericii romano-catolice din Ardeal**, întrunit sub prezidenția episcopului Mailáth, hotărâri perfect similare. Școlile confesionale vor fi susținute și statul va fi dator să le dea subvenția necesară, fiind obligat la aceasta de tratatul de pace.

Vechea cetate de la Rinul de jos, Kempen, aparținătoare eparhiei de Köln, a serbat în luna Octombrie cu mare solemnitate **aniversară de 450 ani de la moartea lui Thoma Hämerken**, autorul celebrei cărți: „Imitatio Christi“. Cea mai răspândită carte după sf. Scriptură, a făcut ca în jurul autorului ei să se dea, până bine de curând, o adevărată luptă între Francezi, Italieni și Germani, cari toți aveau câte un candidat național. Nu mai puțin de 4 congrese internaționale, au trebuit să se țină, până când în fine prof. Dr. Iosif Pohl a adus dovezi hotărâtoare pentru marele fiu al orașului Kempen. De acum nu mai este deci nici o piedecă să se introducă și procesul de canonizare al acestui smerit călugăr augustinian din mănăstirea sf. Agnes de lângă Zwolle, întârziat până acum singur din cauza aceasta.

„L'Osservatore Romano“ din 30 Octombrie aduce vestea **morții repentine a marelui rector al Salesianilor din Torino, Don Paulo Albera**. Vrednic urmaș al marelui său antecesor Don Bosco, a lucrat pe urmele lui cu atâta însuflețire, încât ordul s'a răspândit cu iuțeală în toate părțile lumii, spre marele folos al omenirii, atât de avizate la munca prestată de frații Salesiani, în spiritul lozincei „Da mihi animas et caetera tolle!“ Organul semi-oficial al Sf. Scaun ne cere o rugăciune pentru sufletul marelui mort, și noi i-o aducem cu drag.

Disoluția tot mai pronunțată din atâtea comunități protestante, a provocat în Germania o importantă mișcare pentru o revenire la o mai bogată viață religioasă, inspirată de doctrina evanghelică, stâlcită în măsură atât de mare din partea bisericii protestante. Mișcarea au pornit-o 2 pastori luterani în vara anului 1918, sub numele de „Organizația vechei biserici evanghelice“. Numărul membrilor ei crește mereu și însuflețirea împreună cu un mare spirit de jertfă, care asigură existența unui bogat și foarte interesant organ săptămânal intitulat: „Die alte Kirche“, este o bună garanță, că mișcarea se va întări. Principiile de cari e stăpânită, ce-i drept, nu sunt principiile catolice, dar este neasămănat mai mică distanță între ele, decât aceea care este între catolicism și protestantism. Și aceasta este un mare câștig.

Cereți pretutindeni „Unirea“!

Știri mărunte.

Personale. Pentru a sfinți biserica din Spini (protopopiatul Biei) I. Preasfințitul mitropolit Vasile se va deplasa acolo, pe ziua de 21 Noembrie, însoțit de preoții ajutători. Mărți va fi deja din nou la reședință.

— P. Veneratul Ordinariat arhidiecezan a numit pe d. **Laurean Puia**, absolvent al facultății de litere din București, de profesor la liceul de băieți din Blaj.

— V. Ordinariat de Oradea mare a numit pe pâr. **Dr. Ludovic Tot**, absolvent al colegiului Sf. Atanasie din Roma, profesor de religie și spiritual la liceul eparhial din Beius.

— Acelaș o numit pe pâr. protopop **Augustin Târziu** de paroh la Cordău, pe pâr. **Ioan Fapp** de adm. protopopesc al Luncei; pe pâr. **Gheorghe Barna** de preot al doilea în postul nou înființat la Șeitini; pe pâr. **Gheorghe Chiș** de paroh la Galoșpetreu și pe pâr. **Vasile Boros** de paroh la Curtuius.

Concurs. V. Ordinariat de Gherla publică, cu terminul de 15 Decembrie, concurs la parohiile Mititei (vicariatul Rodnei) și Poptelec (protop. Bredului), iar cu terminul de 20 Decembrie la oficial de contabil la Administrația capitară.

Locale. Măine, Duminică săptămânei a șaptea după înălțarea sf. Cruci va predica în catedrală pâr. **Dr. Augustin Tătar**, profesor secundar; iar Luni, sf. arhangheli Mihail și Gavril pâr. **Iuliu Maior**, profesor secundar.

— **Serbarea școlară aranjată de elevii școlii noastre normale** în comuna Micăsasa a avut un succes desăvârșit. Încântat de frumosul și puternicul cor de la sf. liturghie și încălzit de predica însuflețită a profesorului I. Moldovan, un fiu al comunei, poporul întreg a participat la reprezentarea de după masă, despre care se va vorbi multă vreme între țărani noștri de acolo. Sub conducerea pricepută a profesorului Eugen Hopârteanu s'au cântat bucăți alese (ca „Pui de lei“, „Prutul“), s'au jucat apoi piesele „Poemul Unirii“, „Ruga de la Chisetău“ și „Penos Curcanul“ (tablou viu), încheiându-se reprezentarea cu frumoase jocuri naționale. Fiitorii dascăli ai popoului lucrând astfel în cadrele date de biserică și sub conducerea preoților ei vor trebui să-și dea seama că biserica și școala sunt atât de strâns legate, încât o separare a lor nu se poate face decât prin o operație dureroasă, ale cărei urmări sunt din cele mai rele. Iar poporul se va alege pe urma acestor reprezentări și cu convingerea, că e bine ca școala să stea sub aripa bisericii. Pentru acest dublu folos ne-ar plăcea foarte mult, dacă excursia aceasta nu ar fi prima și ultima.

— Întrând în **sezonul reprezentațiilor**, deosebitele reuniuni ale Blajului (Casina, Reuniunea de femei, a meseriașilor, a pompierilor) și alte tovărășii, între cari însemnăm mai ales pe cele politice, au început să miște, așa că avem bune nădejdi, că încurând viața socială și culturală a Blajului nostru ne va pune în fața unor manifestări vrednice de trecutul său.

— Săptămâna trecută, în zilele de 10—12 Noembrie c. clericii seminarului nostru teologic au avut **exerciții spirituale**. Le-a ținut pâr. Dr. Augustin Tătar.

— **Societatea de lectură „Inocențiu M. Clain“** a teologilor s'a constituit, alegând de președinte pe I. Racotian. Ceilalți membri ai comitetului sunt: L. Apătean (vprez.), S. Mihali (secretar), S. Dămășa (cassier), P. Cristea (bibliotecar), N. Fehete (arhivar), E. Chiciudean (econ.), S. Raica (notar) și M. Bora (cond. de cor și orchestră). Pentru cenzurarea lucrărilor s'a ales o comisie de 8 membrii

Ziare nouă. Cu sfârșitul lui Octombrie a început să apară la București ziarul „Aurora“ (Bulev. Pake 4), un organ inspirat de d. Dr. N. Lupu, directorul ei. De la începutul lui Noembrie apare la Brașov un nou cotidian sub titlul „Carpații“. Este un organ independent în sensul independenței „Gazetei Ardealului“ din Cluj. Tot independent se numește și un alt cotidian de la București (? str. Bărăției 33) „Albina“, din coloanele căreia transpiră un interes deosebit față de chestiile religioase și bisericesti, ocupându-se de ele cu multă imparțialitate. Dacă va continua pe această cale, sperăm să mai putem reveni asupra acestui organ.

O catedră vacantă la Blaj. „Monitorul Oficial“ din 10 Noembrie publică numirea fostului profesor al liceului din Blaj, pâr. Dr. Octavian Prie, de profesor definitiv pentru limba, literatura și corespondența comercială română la academia comercială din Cluj pe ziua de 1 Oct. 1921. Astfel d. Prie încetă în chip firesc de-a mai fi titularul catedrei sale de la liceul din Blaj.

Înapoierea dlui prof. N. Iorga e salutată de întreaga presă cu deosebită bucurie. Serviciile pe cari le-a făcut țării acest mare apostol al neamului prin conferențele sale mai recente la Paris, Geneva și Roma îl ridică la înălțimi, spre cari nime nu poate privi decât cu admirație și cu respect. Important este, că în timpul cât a stat departe de țară, d. Iorga a scris și două cărți, una intitulată „France“, în care înfățișează viața și poporul francez cu toate preocupările lui de azi și frumusețile țării, iar a doua: o piesă de teatru în proză, intitulată „Omul care ne trebuie“, cu subiect din viața țăraniului român cu prilejul reformei agrare.

Ser impotriva tuberculozei. Se spune, că ar fi fost descoperit de medicul român din Olănești, d. dr. **Puțureanu**. Direcția serviciului sanitar din București a însărcinat o comisie de medici să studieze serul, pentru ca astfel să se poată stabili definitiv eficacitatea lui. Cercetările acestea vor arăta dacă într'adevăr este ceva serios, ori numai o reclamă de bălcu, cum o numesc unii. Binele ce s'ar face omenimei suferinde prin descoperirea unui atare ser este imens, și astfel e firesc să așteptăm cu deosebit interes rezultatul cercetărilor în curs.

Convenția băncii agrare. Se știe, că legea pentru reforma agrară din părțile noastre prevede, că finanțarea ei se va face, în cadrele unei convenții, de încheiat între bancă și stat. Consiliul de ministri a aprobat aceasta convenție în 9 Noembrie, iar adunarea generală a băncii din 15 l. c., a ratificat hotărârile luate. Banca agrară recâștigă astfel terenul de operațiuni pentru care s'a înființat, dar pe care schimbările politice era p'aci să o facă să-l piardă. În noul comitet de administrație adunarea generală a ales și pe pâr. **Dr. Izidor Marcu**, vicarul general al arhidiecezei, ca reprezentant al fondurilor bisericii noastre interesate la bancă.

Centenarul nașterii lui Dostoiwsky, marele scriitor rus, s'a implinit anul acesta în 30 Octombrie. Din acest prilej lumea întreagă a comemorat memoria celui ce poate mai mult decât oricare altul a pătruns sufletul popoului său, prevestind, cu o viziune adevărat profetică, starea lui anarhică de azi.

Premiul Nobel pe anul 1921 s'a dat marelui scriitor francez **Anatole France**, care trebuia să-l aibă de mult. Un alt premiat al acestei fundații, cu premiul pentru chimie, este rectorul universității din Berlin, d. **Walther Nernst**.

La Redactorul „Unirii“ se poate cumpăra hârtie de gazetă cu 6 Lei ohilogramul. ☐ ☐ ☐